

január 1. Központi Statisztikai Hivatal. Budapest. 2010. <http://portal.ksh.hu/pls/ksh/docs/hun/hnk/hnk2010.pdf>
IVS 2010: *Integrált Városfejlesztési Stratégia*. Budapest Főváros X. kerületi önkormányzat.
http://ads.deltha.hu/kobanya/Integr%e1lt%20V%e1ros-fejleszt%e9si%20Strat%e9gia_2010_03%20V%e9gl..pdf

PULINKA MIHÁLY

Kézbesítési vélelem a fizetési meghagyásos eljárásban

„De hát a törvényeknek nem azért van hitelük, mert igazságosak, hanem azért, mert törvények. Ez az ő tekintélyüknek misztikus alapja; semmi egyéb. Amivel jól is járnak.”

(MONTAIGNE)

Presumption of service of documents in the payment order proceeding – Subject of this study is an overview on the current system of the „mail box rule” and certain specific issues of this rule in the context of the payment order proceeding, which has been transferred into the competence of the civil law notaries in 2010. I also strive to present the controversial rules, their solutions and the Hungarian judicial practice. I try to examine the legal policy behind the laws. Hopefully, this could be useful for notaries.

1. A fizetési meghagyásos eljárásról

A fizetési meghagyásos eljárás 1893 óta létező¹ jogintézmény a magyar jogrendszerben. Több mint 50 éven keresztül a Pp. szabályozta, és bírósági hatáskörben volt, 2009-től viszont az Fmhtv., amely rendelkezése szerint immár közjegyzői hatáskör ez az egyszerűsített polgári nemperes eljárás [Fmhtv. 1. § (1) bek.].

Az eljárásnak preambulumban deklarált célja a természetes személyek és jogképes szervezetek nem vitatott pénzköveteléseinek gyorsabb és hatékonyabb érvényesítése, amely

¹ A magyar jogba a fizetési meghagyásokról szóló 1893. évi XIX. törvény-cikk vezette be.

egymillió forintot meg nem haladó pertárgyérték² esetén a bírósági eljárás helyett (perré alakulás esetén előtte) főszabály szerint az igényérvényesítés kizárólagos³ eszköze. Az eljárás jelentőségét legfőképp az évi többszázezer beérkező fizetési meghagyás kibocsátása iránti kérelem mutatja⁴.

Ezen eljárástípusban – tekintve annak nemperes voltát – a fél meghallgatásának nincs helye, kivéve a beadvány szóbeli előterjesztését, a fél szóbeli tájékoztatását és a költségkedvezmény iránti kérelem tárgyában való döntéshez szükséges meghallgatást. Egyebekben, ahol a szubszidiárius jelleggel⁵ alkalmazott Pp. meghallgatást említi, a fél írásbeli nyilatkoztatását kell érteni [Fmhtv. 18. § (1) bek.]. E rendelkezésből is következik, hogy a kézbesítésnek milyen kiemelt szerepe van ebben az eljárásban, miért is foglalkozom e témával.

² 2012. március 15-étől felső értékhatár is van: négyszázmillió forint fölötti követelés nem érvényesíthető egy fizetési meghagyásban [Fmhtv. 3. § (4a) bek.].

³ Elméletileg lehetséges a szóbeli kereset azonnali tárgyalása, illetve az egyezségi kísérletre idézés jogintézményeinek alkalmazása [Fmhtv. 3. § (2) bek.], de ezek a gyakorlatban igen elhanyagolható mértékben fordulnak elő.

⁴ A közjegyzőknek évente nagyjából 550 ezer fizetési meghagyásos ügyük van. „Nem véletlen, hogy 2010 júniusa óta egyre ritkábban hallunk körbetartozásokról, ekkor vettük át ezt a hatáskört a bíróságoktól. Azelőtt egy fizetési meghagyás kibocsátása a fővárosban egy egész évig is eltarthatott (...). Mára mindkét eljárás (a végrehajtási eljárás elrendelésével – PM) – elektronikus rendszeren keresztül – mindössze 4–6 hetet vesz igénybe. Ami igencsak szép eredmény, és ami nem jöhetett volna létre a közjegyzői kar felkészültsége és helytállása nélkül.” (Interjú a Magyar Országos Közjegyzői Kamara Elnökével – Együttműködést szeretne a közjegyzői kamara a kereskedelmi bankokkal (2012). In: Napi Gazdaság, 22 (63), 18. o.)

⁵ Mint általában a nemperes eljárásokban, a fizetési meghagyásos eljárásban is mögöttes jogszabály a Pp. [Fmhtv. 1. § (1) bek.], a fizetési meghagyás kézbesítésére pedig, ha az Fmhtv. eltérően nem rendelkezik, külön is a Pp.-nek a keresetlevél kézbesítésére vonatkozó szabályait rendeli alkalmazni a jogalkotó [Fmhtv. 16. § (1) bek.].

2. A kézbesítésről

A polgári perjog elméletében és gyakorlatában egyaránt nagy fejtörést szoktak okozni különböző, kézbesítéshez kapcsolódó kérdések, esetek. A kézbesítés jelentősége túlterjeszkedik a szabályozás mennyiségi – és tulajdonképpen minőségi – látszatán, éppen ezért érdemes mélyrehatóan foglalkozni magával a kézbesítéssel, annak szabályaival, és levonni belőlük a megfelelő jogkövetkeztetéseket.

Mint általában a nemperes eljárásokban, a fizetési meghagyásos eljárásban is mögöttes jogszabály a Pp. [Fmhtv. 1. § (1) bek.], a fizetési meghagyás kézbesítésére pedig, ha az Fmhtv. eltérően nem rendelkezik, külön is a Pp.-nek a keresetlevél kézbesítésére vonatkozó szabályait rendeli alkalmazni a jogalkotó [Fmhtv. 16. § (1) bek.].

„A kézbesítés a bírósági iratoknak a címzett⁶ részére való megküldése, a címzettnek dokumentált átadása”⁷ – áll a Pp. Nagykomentárban, maga a Pp. azonban nem határozza meg a kézbesítés fogalmát⁸. A kézbesítés azért lényeges, mert számos határidő kezdete, illetve más jogkövetkezmények fűződhetnek hozzá. A kitüntetett szerep abból fakad, hogy a

⁶ Címzett természetesen nem csak a fél lehet. Amennyiben az meghatalmazottal rendelkezik, úgy az eljárásban keletkezett iratokat – a személyes megjelenésre szóló idézés kivételével – csak a meghatalmazottnak kell kézbesíteni [Pp. 97. §]. Nem a jogszabályoknak megfelelő, ha ennek ellenére a félnek, s nem a jogi képviselőjének kézbesítenek, viszont ha a kötelezett személyesen átvette az iratot, és ellentmondást nem terjesztett elő, úgy jogerőssé válik a fizetési meghagyás [BH 1981. 281.]. Peres eljárás során olyan lényeges eljárási szabálysértés a jogi képviselő meg nem idézése a perre, „amely – függetlenül attól, hogy a másodfokú bíróság egyébként helyesen döntött-e a jogvita érdemében – szükségessé teszi a tárgyalás megismétlését” [BH 1995. 38.].

⁷ SALLÓS István (2010): Egyéb általános szabályok. In: NÉMETH János – KISS Daisy (szerk.): *A Polgári Perrendtartás Magyarázata 1.* Budapest: Complex, 422. o.

⁸ A perjogi tudományban szokás különbséget tenni „megküldés” és „kézbesítés” között, jóllehet ennek jogi megalapozottságát vitatják is. A „megküldés” alatt a nem könyvelt postai küldeményt, vagy az ajánlott szolgáltatás igénybevételét értik, míg a „kézbesítés” fogalma alatt kizárólag a tértivevény szolgáltatással feladott küldemények kézbesítését.

kézbesítés adja meg a lehetőséget a félnek, a feleknek a különböző, nem feltétlenül csak eljárásjogilag releváns eseményekről való tudomásszerzésre. Azért beszélek lehetőségről, mert egyrészt nem lehet kizárni, hogy a címzettek bizonyos esetekben a kézbesített iratot sem nyitják ki (azt nem olvassák el stb.), másrészt maga a kézbesítés sem mindig történik meg ténylegesen, olyankor a címzett kell, hogy utána járjon a küldeménynek – mint az történhet majd a kézbesítési vélelem esetében.

A kézbesítés szabályszerűsége kiemelten fontos, a fizetési meghagyásos eljárásnak is az egyik kulcskérdése. Hiszen szabályszerű kézbesítés nélkül nincsenek jogkövetkezmények, anélkül a perindítás hatályai sem állnak be [Fmhtv. 27. § (3) bek., Pp. 128. §], azaz nem indul meg az eljárás, ha a szabályszerűtlenség a kezdőirathoz kapcsolódik⁹. Ugyanis „a kötelezettel ekkor jön létre a háromoldalú eljárásjogi jogviszony, és ekkortól kell számítani az ellentmondás előterjesztésére nyitva álló határidőt, amelynek eredménytelen letelte ítélet hatályúvá teszi a meghagyást. Minőségét tekintve a fizetési meghagyás kézbesítése a keresetlevél kézbesítésével esik egy tekintet alá”, s mivel befejező határozat is egyben, „kiemelt szabályozást igényel”¹⁰.

Elképzelhető olyan eset, hogy ténylegesen megvalósult a kézbesítés, ám az olyan szabályszerűtlenségben szenved, amely miatt nem képes joghatás kiváltására. A közjegyző hivatalból¹¹ vagy közléssel értesül a szabályszerűtlenségről, mindkét esetben ugyanúgy körültekintően kell azt vizsgálnia¹². Ezen írás során elsősorban a fizetési meghagyásos el-

⁹ A Pp. 128. §-a értelmében a perindítás hatályai a keresetnek az ellenféllel való közlésével állnak be, amelynek megsértésével a bíróság lényeges eljárási szabálysértést valósít meg [BH 1984. 418.]. Ez az eljárásjogi hiba a fellebbezési eljárásban sem orvosolható [BH 1995. 223.].

¹⁰ SZÉCHENYI-NAGY Kristóf (2010): A fizetési meghagyásos eljárás. In: VARGA István (szerk.): *A polgári nemperes eljárások joga*. Budapest: ELTE Eötvös Kiadó, 896. o.

¹¹ A kézbesítés szabályszerűségét eleve hivatalból vizsgálni kell, ám vannak olyan esetek, amikor annak nem szabályszerű volta közlés nélkül nem derül ki, a tértivevény ugyanis lehet csupán látszólag szabályosan kitöltött.

¹² SALLÓS: Egyéb... 423. o.

járás kezdőiratának, magának a közjegyző által kibocsátott fizetési meghagyásnak a kézbesítésére koncentrálok¹³, méghozzá a kézbesítési vélelem szabályaira és kérdéseire.

3. A kézbesítési vélelem

A Pp. szabályai közé a kézbesítési vélelem jogintézménye 1995. augusztus 29-étől került, egy nagyobb módosítás során¹⁴. Az akkor még a mostanira kevésbé hasonlító normaszöveget a következő indokolás kísérte. „A perek elhúzódsának egyik legnyomatékosabb oka a kézbesítésre vonatkozó szabályozás nehézsége. A hatályos jogszabályok a per megindulásának feltételül támasztják a felperesi keresetlevél alperes részére való kézbesítését. Nyilvánvaló azonban, hogy a gyakran rosszhiszemű alperes (akit éppen azért perelnek, mert valamely kötelezettségét megszegte, elmulasztotta) az igazságszolgáltatást hátráltatni igyekszik, s ehhez már a per megindításakor hatékony eszközüül szolgál a keresetlevél át nem vétele, illetve az átvétel megtagadása. A korábban erre az esetre előírt bonyolult eljárás helyett a Javaslat egy vélelmet épít be a törvénybe, mely szerint a bírósági iratokat kézbesítettnek kell tekinteni, ha a kézbesítés azért volt eredménytelen, mert a címzett az iratot nem vette át, vagy az átvételt megtagadta.”¹⁵

Az Alkotmánybíróság (a továbbiakban: AB) egy határozatában kifejtette, hogy a „jogok és jogos érdekek hatékony érvényesítése, az igazságszolgáltatás és a közigazgatás kiszámítható működése azt igényli, hogy kivételes esetekben a kézbesítés eredménytelensége esetén is feltételezni lehessen a hivatalos iratok közlését, illetve ezzel kapcsolatban azt, hogy a kö-

¹³ A kézbesítés problematikája már az Fmhtv. hatályba lépését megelőzően jelen volt a közjegyzői karban. Lásd: DR. BALOGH Zsigmond (2010): *Figyelmes M. Henrik (fmh) esete – avagy egy fizetési meghagyást kibocsátó képzelt közjegyző dilemmái*. Közjegyzők Közlönye, 14 (3) 19. o.

¹⁴ A polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény módosításáról szóló 1995. évi LX. törvény 9. §-a.

¹⁵ Indokolás a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény módosításáról szóló 1995. évi LX. törvényhez, Részletes indokolás a 9. §-hoz. In: *Complex DVD Jogtár*.

zölt határozatok jogerőssé válhattak. Ez pedig nem függhet adott esetben attól, hogy a határozat címzettje képes vagy hajlandó-e átvenni a határozatot. A kézbesítés megtörténte, megkísérlésére vonatkozó vélelem létét és a lehetséges jogkövetkezmények alkalmazhatóságát tehát a jogbiztonság, illetve az eljárást kezdeményező személyek jogai védelme is megköveteli.¹⁶ De „jogos igény az, hogy ne érje sérelem azt a személyt, akit a kézbesítés eredménytelensége körében önhiba nem terhel”¹⁷, így a jogalkotó rendelkezett a kézbesítési vélelem megdöntéséről is, igaz, az AB nyomására.

Maga a vélelem, mint egy törvény által létrehozott jogintézmény, valamely bizonytalan eseményt (ebben az esetben a meg nem történt kézbesítést) rendel el akképp tekinteni, hogy az megtörtént. Nem teszi lehetővé a mérlegelést, azt – ha a tértivevényből kitűnik – meg kell állapítani. Ezzel szemben ellenbizonyításnak van helye: ez lesz a már említett kézbesítési vélelem megdöntése¹⁸.

3.1. A kézbesítési vélelem beállása¹⁹

Kétségtelen, hogy a kézbesítési vélelem a rosszhiszemű pervitel megakadályozását és a per (illetve nemperes eljárás) ésszerű időn belül történő befejezését egyaránt szolgálja. Az 1995-ben született módosítást még több másik kísérte²⁰, mire a vélelem mai szabályozása kialakult. Azonban már a korábbi szabályozás is különbséget tett kétféle címzetti magatartás,

¹⁶ 46/2003. (X. 16.) AB határozat, Indokolás IV. 1.

¹⁷ Kiss Daisy (2006): *A polgári per titkai*. Budapest: HVG-Orac Lap- és Könyvkiadó Kft., 312. o.

¹⁸ Uo.

¹⁹ A – tulajdonképpen egyfajta kézbesíthetőségi akadály folytán beálló – kézbesítési vélelem is megköveteli a szabályszerű kézbesítési eljárást.

²⁰ A hivatalos iratok kézbesítésére vonatkozó szabályokat tartalmazó egyes törvények módosításáról, illetve a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény jogharmonizációs célú módosításáról szóló 2004. évi LXV. törvény, a jogügyletek biztonságának erősítése érdekében szükséges törvényt módosításokról szóló 2007. évi LXIV. törvény, a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény és egyes kapcsolódó törvények módosításáról szóló 2008. évi XXX. törvény és a fizetési meghagyásos eljárásról szóló 2009. évi L. törvény követte az 1995-ös módosítást.

egyfelől az átvétel megtagadása, másfelől pedig az irat – szabályos kézbesítés ellenére való – át nem vétele között. Ma azonban eltérően alakulnak az említett magatartásokhoz kapcsolódó jogkövetkezmények [Pp. 99. § (2) bek.].

3.1.1. A megtagadás

A megtagadás különösebb magyarázatot nem igényel, hiszen amikor a tértivevény ezen jelzéssel érkezik vissza, a megtagadás napján kézbesítettnek kell tekinteni az iratot. Vagyis – mint a Pp. kommentár írja – „a bírósági irat átvételét megtagadó címzett a megtagadással nem mentesül az átvétel következményei alól, nem »nyer időt«, hanem hátrányosabb helyzetbe hozza magát”²¹. A megtagadás lényegében az irat szándékos át nem vétele, amikor a címzett²² személyesen ellenáll a szolgáltató kézbesítési kísérletének.

3.1.2. Az át nem vétel

A második, kézbesítési vélelmet előidéző lehetséges címzetti magatartás, ha ő az iratot nem vette át. Ilyenkor a küldemény (tértivevénye) a közjegyzőhöz „nem kereste” jelzéssel érkezik vissza. Ebben az esetben (ellenkező bizonyításig) a második²³ kézbesítési kísérlet megkísérlésének napjától számított ötödik munkanapon minősül kézbesítettnek a küldemény, azután vissza kell küldeni a feladónak. Addig is lehetősége van a címzettnek, hogy maga vegye át a küldeményt az értesítőben megjelölt időpontig és postai szolgáltató helyen. Látszólag az következik ebből a részből, hogy ellenbizonyításra, az-

²¹ SALLÓS: Egyéb... 429. o.

²² Nem csak a címzetti megtagadásnak van kézbesítési vélelmet keletkeztető joghatása. A Pr. rendelkezései szerint a meghatalmazotti megtagadás esetén is ugyanaz az eljárási rend [Pr. 29. § (7) bek.].

²³ Hivatalos iratok kézbesítését kétszer kell megkísérelni, ha az első kézbesítési kísérlet nem vezetett eredményre, és a címzett nem tagadta meg az átvételt [Pr. 29. § (1) és (2) bek.].

az a vélelem megdöntésére csak e második magatartás esetén van lehetőség. Ugyanakkor, mint majd a Pp. 99/A. §-a rendelkezik, az első esetben sem megdönthetetlen a vélelem.

3.2. A vélelem beállása utáni eljárás

A Pp. 99. §-ának (4) bekezdése értelmében a közjegyzőnek értesítenie kell a fizetési meghagyás kézbesítési vélelmének beálltáról a feleket, ajánlott szolgáltatás igénybevételével [BDT 2007. 1698.²⁴], nyolc munkanapon belül. Ez csak a fizetési meghagyás kézbesítése kapcsán terheli a közjegyzőt, más esetekben (pl. hiánypótlás, részletfizetés engedélyezése iránti kérelemre adott válasz stb.) nem. Értesíteni kell a feleket – bár a gyakorlatban csak a kötelezettet szokták – arról, hogy a perindítás hatályai a Pp. 128. §-a szerint beálltak, valamint mellékelni kell azt a hivatalos iratot, amely alapján a vélelem megállapítást nyert [Pp. 99. § (4) bek.].

Továbbá tájékoztatni kell a jogosultat arról, hogy a végrehajtható okirat kézbesítésétől számított tizenöt napra ismét megnyílik a kötelezett számára az ellentmondási határidő, emellett azonban a végrehajtás addig előlegezett költségei őt fogják terhelni, kivéve, ha a kézbesítési vélelmet megdönti [Fmhtv. 36. § (3) bek. alapján annak 32. § (2) bekezdése].

A Pp. 99. § (2) bekezdésében meghatározott okokból beálló kézbesítési vélelem esetén az ellentmondásra nyitva álló határidő később tehát ismét megnyílik a végrehajtási lap kézbesítésétől számított tizenöt napra. Ilyenkor az ellentmondás előterjesztésével egyidejűleg a jogosult költségeit meg kell, hogy fizesse²⁵ a kötelezett, illetve a megfizetést igazolnia kell

²⁴ A „kézbesítési vélelem beállításáról szóló értesítés és kötelező mellékletei kézbesítése ajánlott küldeményben, nem tértivevényesen történik, mivel az értesítésnek az a feladata, hogy a mulasztó tudomására jusson a mulasztása, ez pedig csak úgy érhető el, ha a levélszekrénybe helyezve a helyszínen marad a kézbesített irat” [BDT 2007. 1698.].

²⁵ Az ellentmondás előterjesztésével egyidejűleg a kötelezett köteles a végrehajtás során felmerült, a jogosult által előlegezett költségeket a végrehajtónál megfizetni [Fmhtv. 32. § (2) bek.].

a közjegyző előtt, máskülönben a közjegyző érdemi vizsgálat nélkül elutasítja ellentmondását [Fmhtv. 32. § (1) – (2) bek.]. A jogerős fizetési meghagyás végrehajtói kézbesítése esetén annak eredményes megtörténtétől kell számítani a határidőt [Fmhtv. 33. §].

Az ellentmondási határidő ismételt megnyílása jogának „garanciális jelentősége van azokban az esetekben, amikor a kötelezett nem tud a vele szemben kibocsátott, adott esetben visszaélészerűen előterjesztett fizetési meghagyásról, ugyanakkor le fogja lassítani az érintett végrehajtási eljárásokat. Az ellentmondás előterjesztésével a végrehajtást ugyanis felfüggesztik, a jogerős fizetési meghagyás hatályát veszti”²⁶.

3.3. Kézbesítési vélelem megdöntése iránti kérelem

A kézbesítési vélelem Pp.-be ültetését követően az AB megállapította, hogy a jogalkotót alkotmányellenes helyzetet előidéző mulasztás terheli avégből, hogy a vélelem megdöntését nem szabályozta, és 2004. június 30-ig e hiány pótlására kötelezte [46/2003. (X. 16.) AB határozat, 1.]. Minden bizonnyal ezek hatottak a Pt. és a hozzá kapcsolódó kormányrendelet megszületésére is²⁷, de a kézbesítési vélelem megdöntését a hivatalos iratok kézbesítésére vonatkozó szabályokat tartalmazó egyes törvények módosításáról, illetve a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény jogharmonizációs célú módosításáról szóló 2004. évi LXV. törvény vezette be.

Kézbesítési vélelem megdöntése iránti kérelmet a címzett terjeszthet elő arra hivatkozással, hogy őt a küldemény át nem vétele kapcsán önhiba nem terheli, mert az a hivatalos iratok kézbesítésére vonatkozó szabályok megsértésével történt, vagy egyéb okból nem volt szabályszerű, avagy arra hivatkozva, hogy ezen kívüli, más okból nem volt módja át-

²⁶ SZÉCHEYI-NAGY: A fizetési meghagyásos... 889–890. o.

²⁷ Valójában, mint a Pt. preambuluma is utal rá, a vonatkozó 97/67/EK irányelv nemzeti jogba történő átültetésére volt hivatott (lásd: KENDE Tamás – PUSKÁS Gábor (2011): A közüzemek szabályozása az Európai Unióban. In: KENDE Tamás – SZÜCS Tamás (szerk.): *Bevezetés az Európai Unió politikáiba*. Budapest: Complex Kiadó, 304. o.).

venni az iratot²⁸. Ez utóbbi okra alapított kérelmet csak természetes személyek, illetve 2009-től jogi személyiséggel nem rendelkező gazdasági társaságok²⁹ terjeszthetnek elő, jogi személyek nem³⁰. [Pp. 99/A. § (3) és (4) bek.]

A bírósági döntések szerint „*elvárható követelmény a cég rendszeres működése során, hogy a cég a székhelyén a bíróságok, hatóságok, üzletfelek, más szervek számára elérhető legyen, gondoskodjon a székhelyre érkező küldemények átvételére jogosult személy jelenlétéről*” [BH 2005. 68.]. Következézetesen és többször rámutatott arra a bíróság, hogy „*a gazdasági-forgalmi életben részt vevő gazdálkodó szervezetektől elvárható, hogy hivatalos iratok kézbesíthetőségének ne fordulhasson elő olyan akadály, hogy nincsen megfelelő személy a beérkező iratok átvételére*” [BDT 2007. 1698.].

A fenti okokra történő hivatkozással a címzett a vélelem beálltáról való tudomásszerzéstől számított tizenöt napon (az ún. szubjektív határidőn) belül terjesztheti elő kérelmét, még hozzá annál a közjegyzőnél, amelynek az eljárása alatt a vélelem beállt. Hat hónapon (az ún. objektív határidőn) túl

²⁸ „Annak következtében pedig, hogy az alperes a Pp. 99. § (2) bekezdésén alapuló kézbesítési vélelmet nem döntötte meg, törvényi vélelem szól amellet, hogy az alapeljárásban keletkezett iratokat megkapta, tehát azok tartalmát megismerhette. Az iratok szabályszerű kézbesítése miatt pedig az alperes részéről az alapperben elmulasztott védekezés (tényállítást) – az önhiba következtében – már a perújítási kérelemben sem terjeszthető elő eredményesen a Pp. 260. § (2) bekezdésében foglaltak alapján.” [BDT 2008. 1731.]

²⁹ „A jogi személyiséggel nem rendelkező társaságok a kézbesítési vélelem beálltának szempontjából közelebb állnak a természetes személyekhez, mint a jogi személyekhez, ezért indokolt az önhibáján kívüli okból történő megtámadás lehetőségét számukra is lehetővé tenni. Az önhiba hiányát azonban a küldemény átvételére jogosult valamennyi tag és alkalmazotti tekintetében igazolni kell.” (SALLÓS: Egyéb... 432. o.)

³⁰ A Pp. 66. §-ának (1) bekezdése szerint, ha a törvény egyes perbeli cselekményekre másként nem rendelkezik, a fél helyett az általa, illetve törvényes képviselője által választott meghatalmazott is eljárhat. „Mivel a Pp. 99/A. §-ának (4) bekezdése taxatívve nevesíti a kérelmezők körét, (...) jogi képviselő számára nem teszi lehetővé, hogy a fél helyett az ő részére történő kézbesítés esetén ilyen tartalmú kérelmet terjesszen elő.” [BDT 2011. 2477.]

nincs helye ilyen kérelemnek, s ennek elmulasztása igazolással sem menthető ki.³¹ Amennyiben a végrehajtási eljárás még nem indult meg, úgy e határidők szerint lehet előterjeszteni a kézbesítési vélelem megdöntése iránti kérelmet a fizetési meghagyásos eljárásban [Fmhtv. 16. § (1) bek.].

Azonban csak a Pp. 99. § (2) bekezdésben szabályozott kézbesítési vélelem megdöntése iránt lehet kérelmet előterjeszteni [Pp. 99/A. § (1) – (2) bek.], amely „furcsa” szabályra még vissza fogok térni. Ha valamilyen szabálytalanságra hivatkozik a címzett, úgy elő kell adnia azokat a tényeket, illetve körülményeket, amelyek azt igazolják. Egyéb okra történő hivatkozás esetén elegendő csupán valószínűsíteni az önhiba hiányát [Pp. 99/A. § (5) bek.], ám e kötelezettségének nem tesz eleget a fél, ha csupán azt állítja, hogy a tértivevényen szereplő adatokkal ellentétben a posta nem kísérelte meg kétszer a kézbesítést [BDT 2001. 433.].

3. 4. Kézbesítési vélelem megdöntése iránti kérelem elbírálása

Gyakran előfordul, hogy a felek valamelyike kézbesítési vélelem megdöntése iránti kérelmet és igazolási kérelmet [Pp. 106–110. §-ok] is előterjeszt, illetve nehezen megítélhető, hogy a beadvány minek felel meg. Ilyen esetekben, mivel a kézbesítés szabályossága, illetve megtörténte kiemelten fontos, először a kézbesítési vélelem megdöntése iránti kérelem tárgyában kell határozni. Hiszen, ha szabálytalan volt a kézbesítés, akkor igazolásra sem szorul a mulasztás, mivel nem is történt mulasztás.³² Ha nem felel meg kézbesítési vélelem

³¹ A Pp. kommentár kiemeli, hogy a hat hónap nem indokolt, elnézve a Pp.-beli többi határidőt. „Különösen sajátos ez az időtartam, ha összevetjük az igazolás általános, három hónapos határidejével.” (SALLÓS: Egyéb... 431. o.)

³² Lásd: DR. ASBÓTH-HERMÁNYI Lőrinc 2010. szeptember 14-i levele a közjegyzői karhoz.

megdöntése iránti kérelemnek a beadvány, de igazolási kérelemnek jó, akkor a szerint kell elbírálni³³ [BH 2000. 414.].

A kérelem indokainak mérlegelése a közjegyző diszkrecionális jogkörébe tartozik. A Pp. kifejezetten csak egy elutasítási okot tartalmaz, az elkésztettséget [Pp. 99/A. § (5) bek.], de helyesen feltételezhető, hogy más is akad. Ugyanis el kell utasítani a jogi személyek azon kérelmét, amely nem a kézbesítés szabálytalanságára hivatkozik,³⁴ de azt a – bármilyen személytől származó – kérelmet is, amelyik alaptalan³⁵.

A kézbesítési vélelem megdöntésére irányuló kérelemről a közjegyző dönt egy fellebbezhető végzésben, s ha a fellebbezésre sor kerül, azt majd a közjegyző székhelye szerint illetékes törvényszék bírálja el [Fmhtv. 39. § (3) bek.]. Fellebbezésre csak az elutasító határozat ellen van lehetőség, a helyt adó döntés az ügyet befejező érdemi határozat elleni fellebbezésben támadható meg³⁶ [Pp. 99/A. § (7) bek.].

³³ A Csongrád Megyei Bíróság egyik kollégiumi véleménye eltérően (bár nem ellentétesen) ragadja meg ugyanezt a kérdést. „A bíróságnak vizsgálnia kell, hogy a kérelem tartalma szerint nem minősül-e igazolási kérelemnek, ha a címzett a kézbesítési vélelem beállta miatt határidőt vagy határnapot mulasztott. Ha az igazolási kérelmet a mulasztástól számított három hónap eltelte után terjesztette elő a fél, vagy nem pótolta egyidejűleg az elmulasztott cselekményt, a bíróságnak meg kell vizsgálnia azt is, hogy a kérelem (tartalma szerint) nem minősül-e kézbesítési vélelem megdöntése iránti kérelemnek.” [Csongrád Megyei Bíróság Polgári-Gazdasági-Közigazgatási Kollégiumának 8/2004. (X. 29.) véleménye a kézbesítési szabályokról, 1.]

³⁴ A bíróság elutasította a Kft. nevében eljáró személy azon érvelését, hogy a Kft. vezetésében személyi változások történtek a kézbesítés idején, és a volt ügyvezető külföldi tartózkodás miatt nem tudta átvenni a küldeményeket, hiszen a Kft. székhelye valamint az ő lakóhelye megegyezik, az új vezetés pedig csak a felszámolási eljárásról szerzett tudomást. Ugyanitt rögzíti a bíróság, hogy a kérelemről az a bíróság dönt, amelynek eljárása alatt a kézbesítés történt, a fellebbezésről pedig a másodfokon eljáró bíróságnak kell határoznia [BDT 2007. 1678].

³⁵ Külön vita tárgyát képezhetné, hogy mennyire szükséges explicit elutasítási ok a polgári eljárásjogban.

³⁶ Érdekes elméleti jogi kérdés lenne, hogy ha a vélelemnek az ellenfél által vitatottan ad helyt a közjegyző, de a kötelezett semmiféle egyéb beadványt nem terjeszt elő, s a meghagyás jogerős lesz, milyen lehetősége van az ellenfélnek? Persze ennek aligha van relevanciája a gyakorlat során, kiváltképp egy végül jogerőssé vált fizetési meghagyás esetén.

3.5. A kérelem alapján történő eljárás

Szabálytalan kézbesítésre történő alapos hivatkozás esetén a féllel szemben a vélelmezett kézbesítéshez fűződő jogkövetkezmények hatálytalanok, és a kézbesítést, valamint az addig elvégzett eljárási cselekményeket a fél kérelmének megfelelően, a szükséges mértékben meg kell ismételni. Más kérelmező esetében az ő vonatkozásában érvényesülő, a kézbesítéshez kapcsolódó jogkövetkezmények nem alkalmazhatóak [Pp. 99/A. § (8) bek.], de a fizetési meghagyásos eljárás során más szereplő nincs.

Véleményem szerint a fentiekből az következik, hogy ha a fél a kézbesítés szabálytalanságára hivatkozik, de ezzel együtt előterjeszti az ellentmondását, vagy egyéb beadványát, és kifejezetten nem kéri az ismételt kézbesítést, akkor nem szükséges azt megtenni. Persze eljárásjogilag kifogásolható lehet, hiszen nincsen szabályszerűen kézbesített iratunk, így ha az egy fizetési meghagyás, akkor – szigorú értelmezés mellett – nem álltak be a perindítás hatályai sem [Pp. 128. §].

Egyéb okra alapított kérelemnek való helyt adás következtében a kézbesítést meg kell ismételni, továbbá a kérelem előterjesztésére és elbírálására a mulasztás igazolására vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni, a kézbesítési vélelem megdöntése esetén irányadó sajátosságokkal [Pp. 99/A. § (9) bek.]. Így például a kérelmet méltányosan kell elbírálni [Pp. 109. § (3) bek.], de jogos kérdés, hogy mi történik, ha a határidő elmulasztása esetén a fél pótolja az elmulasztott cselekményt is [Pp. 107. § (3) bek.]. Megérzésem szerint ettől még ismételt kézbesítésnek van helye³⁷, és neki is újból elő kell terjesztenie beadványát, még ha ez értelmetlennek és szigorúnak is tűnik – tekintve, hogy az.³⁸

³⁷ Jóllehet, az én felfogásomhoz közelebb áll az a megoldás, amely szerint ilyenkor az ismételt kézbesítéskor egy külön végzésben fel kell hívni a címtettet, hogy amennyiben nem terjeszt elő semmilyen beadványt, úgy a szabálytalanul kézbesített iratra adott választ veszi alapul a közjegyző. Ez sok problémának az elejét veszi, és a polgári eljárásjogban járatlan címtetteket kevésbé zavarja össze.

³⁸ Erre a következtetésre jut a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Bíróság Polgári-Gazdasági-Közigazgatási Kollégiuma is a hivatalos iratok kézbesítéséről és a kézbesítési vélelem megdöntéséről szóló 1/2005. ajánlás 5. pontjában.

Ha a felek beadványai azt szükségessé teszik, hiánypótlásra – hacsak az Fmhtv. ki nem zárja – bármikor fel lehet hívni őket, így a kézbesítési vélelem megdöntésénél is gyakorta előfordul. Az eljárása során a bíróság meghallgathatja a feleket [Pp. 99/A. § (5) bek.], ami írásbeli nyilatkoztatást jelent a fizetési meghagyásos eljárásban [Fmhtv. 18. § (1) bek.].

3.6. Kézbesítési vélelem megdöntése a végrehajtási eljárás során

A kézbesítési vélelem megdöntésének egy másik esetét is szabályozza a Pp. Ha a határozat jogereje kézbesítési vélelmen alapul, akkor a címzett, mint kérelmező a végrehajtási eljárás folyamatban léte alatt nyújthatja be kérelmét az eljáró közjegyzőnél³⁹. A szubjektív határidő ugyanúgy tizenöt napos, amely általában a végrehajtható okirat kézbesítéséhez kapcsolódik. Az okok ugyanazok lehetnek, így a kézbesítés szabályszerűtlenségére, illetve egyéb, önhibán kívüli okra lehet hivatkozni [Pp. 99/B. § (1) bek.].

Harminc napon belül kell a közjegyzőnek elbírálnia a kérelmet, ami az eljárás gyorsítását szolgálja⁴⁰. Az elbírálásra a már leírtak megfelelően irányadók⁴¹. Ha a végrehajtást megelőzően a címzett ellen pénzforgalmi úton behajtást kezdeményeztek, és arról ő tudomást szerzett, a tudomásszerzéstől számított tizenöt napon belül terjesztheti elő kérelmét [Pp. 99/B. § (2) és (3) bekezdések]. A végrehajtási eljárás során csak akkor terjeszthet elő kézbesítési vélelem megdöntése iránt kérelmet, ha az alapeljárásban nem történt érdemi elbírálás⁴².

³⁹ A közjegyző ezt a fizetési meghagyásos eljárás ügyszámán rögzíti.

⁴⁰ SALLÓS: Egyéb... 433. o.

⁴¹ A kérelem maga nem halasztó hatályú, a közjegyző azonban a fél kérelmére – ha a benne foglalt tények fennállása valószínűnek mutatkozik – elrendelheti a fizetési meghagyás végrehajtásának felfüggesztését, az ellenfél meghallgatása nélkül is. E tárgyban, szintén kérelemre, megváltoztatható a döntés [Pp. 99/A. § (6) bek.].

⁴² Lásd: DR. ASBÓTH-HERMÁNYI Lőrinc 2011. május 30-i levele a közjegyzői karhoz. A Legfelsőbb Bíróság több eseti döntésében is kifejtette, hogy a perújítás sem szolgálhat az alapeljárásban elkövetett eljárásjogi szabálysértések orvoslására [BH 2003. 285.; BH 1996. 430; BH 1996. 69.].

Amennyiben a végrehajtási eljárás már megindult, csak a Pp. 99/B. § (1) bekezdésében meghatározottak szerint terjeszthető elő kérelem [Pp. 99/B. § (1) bek., illetve Fmhtv. 16. § (1) bek.]. Ugyanakkor a Vht. szerint kézbesítési vélelem megdöntésének, kivéve a Pp. előbb hivatkozott részét, nincs helye a végrehajtás során [Vht. 37/A. §].

4. A kézbesítési vélelem megdöntésének ellentmondásossága

Az eddig leírtak, konkrétan a Pp. 99/A. § (1) bekezdése szerint, a kézbesítési vélelem megdöntéséről akkor lehet szó, ha a vélelem a Pp. 99. § (2) bekezdése alapján állt be. Tehát a címzett akkor döntheti meg a vélelmet, ha a küldemény (és tértivevénye) „nem kereste”, vagy „az átvételt megtagadta” jelzéssel érkezett vissza a közjegyzőhöz. Ilyenkor hivatkozhat arra, hogy a kézbesítés nem volt szabályszerű, vagy más okból nem terheli őt önhiba [Pp. 99/A. § (3) bek.].

A kézbesítési vélelem megdöntése iránti kérelem alapjául szolgáló feltételrendszer terén a jogalkotó „ellentmondásba keveredik, amikor az önhibán kívüliségnek két okát rögzíti. Az első ok ugyanis az, ha a kézbesítés a hivatalos iratok kézbesítésére vonatkozó jogszabályok megsértésével történt meg, vagy más okból nem volt szabályszerű. Ebben az esetben megítélésünk szerint nem a vélelem megdöntéséről van szó, ugyanis szabályszerűtlenül nem lehet kézbesíteni hivatalos iratot, így annak vonatkozásában vélelem sem állhat be. Megítélésünk szerint kézbesítési vélelem eleve csak a szabályszerűen kézbesített küldeményekhez kapcsolódhat. A Pp. más szabályaiból is ez a logika következik, így például, amíg az idézés szabályszerűségéről a bíróság nem győződött meg, nem alkalmazhatja a mulasztás jogkövetkezményeit”⁴³.

Tulajdonképpen az egész feltételrendszer „részben egzakt, részben azonban teljesen megfoghatatlan” a Pp. kommentár

⁴³ SALLÓS: Egyéb... 432. o.

szerint. A megfoghatatlanság abból ered, hogy a Pp. 99/A. § (3) bekezdésének b) pontjával „a jogalkotó egy paritalan, és ebből következően szinte teljes mértékben a bíróság mérlegelésén múló lehetőséget biztosít”, hiszen tételes felsorolást sem rögzít, így a bíróságon múlik, mit fogad el a kérelmező részéről, s mit nem⁴⁴.

Véleményem szerint a Pp. ezen szakaszából, a fentebb írtaknak megfelelően több lehetőség is kínálkozik. Személy szerint azzal a megközelítéssel értek egyet, amely azt vallja, hogy a jogalkotó itt olyat szabályozott, amit maga sem akart, lehetővé tette, hogy a Pp. 99. § (2) bekezdésén kívüli esetekben is alkalmazható legyen a kézbesítési vélelem megdöntése. Természetesen ez a megközelítés vitatható, és sokak által vitatott is, de – mint látni fogjuk – ésszerű megoldási lehetőséget kínál jogilag nem rendezett problémákra.

4.1. A Pp. önellentmondása

A legfőbb polgári eljárásjogi jogszabály önmagának mond ellent, mikor akként rendelkezik, hogy a Pp. 99. § (2) bekezdésében meghatározott kézbesítési vélelmet a bíróság nem alapítja meg, ha a kézbesítés helyettes átvevő részére történt, és az a helyettes átvevő az ellenérdekű fél volt [Pp. 99. § (3) bek.].

Véleményem szerint ez nem egy egyszerű jogalkotói hiba, mivel expressis verbis utal a Pp. 99. § (2) bekezdésére, amely alapján elvileg csak „nem kereste”, illetve „megtagadta” jelzéssel érkezhette vissza a vélelem alapjául szolgáló tértivevény. Márpedig nincs az a helyettes átvevő, aki úgy tudná átvenni például a fizetési meghagyást, hogy a tértivevény efféle megjelöléssel érkezzen vissza a közjegyzőhöz (a küldeménynel együtt).

Sok oka lehet annak, hogy ilyen szerencsétlenül sikerült ez a szabályozás, ennek feloldása azonban nem dolga egy jogalkalmazónak sem. Ellenben elegendő okot szolgáltat arra, hogy az egyebekben sem ellentmondásmentes szabályozás határait feszegetni igyekezzen. Így teszek most én is.

⁴⁴ Uo.

4.2. A Fővárosi Ítéltábla véleménye (2004)

A Fővárosi Ítéltábla Polgári kollégiuma is foglalkozott a kézbesítési vélelem szabályozásával. A kollégiumi vélemény – ma már – nem szolgál új jogértelmezési lehetőségekkel. Azon túl, hogy ennek keretében leszámolnak a bírúk a megtagadás következtében beálló kézbesítési vélelem látszólagosan megdönthetetlen voltával, az előbb citált szakasszal érdeemben foglalkozik.

Fogalmilag kizártnak tartja a Pp. 99. § (3) bekezdésében említett kézbesítési vélelem lehetőségét a kollégium, s leszögezi, hogy itt a Pp. „a kézbesítés szabálytalanságát kívánta kimondani (...). Ha a bíróság észleli, hogy az ellenérdekű fél volt a helyettes átvevő, a kézbesítést, annak szabálytalansága miatt meg kell ismételni, ha pedig ezt nem észlelve szabályszerűnek tekintette (a kézbesítés szabályszerűségét »vélelmezte«), utóbb a kézbesítés szabálytalanságára alapított kérelmet a Pp. 99/A. § (3) bekezdés a) pontja szerint kell elbírálni”⁴⁵.

A véleményben olvasható továbbá, hogy a szabálytalanság okára alapított kérelem esetében, ha az alapos, szabályszerűtlen kézbesítés történt, így a vélelem csak látszólagosan állt be, azonban az egyéb okra való alapos hivatkozás esetén tényleges, ámde megdönthető vélelemről rendelkezik a törvény. Látható, hogy a Fővárosi Ítéltábla bírái a tanácselnöki értekezleten még óvatosan nyúltak az analógia eszközéhez 2004-ben.

4.3. A Csongrád Megyei Bíróság véleménye (2004)

A Csongrád Megyei Bíróság Polgári – Gazdasági – Közigazgatási Kollégiuma 2004-ben még szintén ragaszkodott a betű szerinti értelmezéshez. Figyelemre méltó az érvelésben, hogy már ekkor megfogalmazták, mit kell a Pp. 99/A. § (3) bekezdésének b) pontja alatt a valószínűsítésen érteni. Ekkor a

⁴⁵ A Fővárosi Ítéltábla Polgári Kollégiumának 2004. október 4-i tanácselnöki értekezletén kialakított vélemény, 2. pont.

„címzettnek tehát azt kell valószínűsíteni, hogy a küldeményt ezen a napon – önhibáján kívül – nem kapta meg, továbbá azt, hogy mikor és milyen körülmények között szerzett tudomást a kézbesítésről”⁴⁶.

A kollégiumi vélemény szerint a bírói kar hasznosítani tudja e téren az igazolási kérelem kapcsán szerzett tapasztalatait a Pp. 99/A. § (3) bek. b) pontjánál, és számít, hogy milyen típusú vélelemről van szó. Ugyanis a „nem kereste” jelzéssel visszaérkezett küldemények esetében körültekintően kell vizsgálni az önhiba hiányát. „Általában elvárható ugyanis a címzettől, hogy ha eljárás folyik ellene⁴⁷, gondoskodjon a távolléte esetére átvételre jogosult személyről, ha pedig tartózkodási helyét megváltoztatja, miközben lakcíme változatlan marad, a tartózkodási hely (kézbesítési cím) bejelentéséről.”⁴⁸

A bíróság szerint „a hivatalos irat személyes kézbesítéséhez (...) ugyanolyan törvényes vélelem kapcsolódik, mint a postai szolgáltató útján történt kézbesítéshez”⁴⁹. Továbbá másféle eljárásról van szó, ha a bíróság által szabályosnak észlelt kézbesítésről kiderül, hogy szabálytalan volt, holott észlelnie kellett volna a szabálytalanságot. Ez az eset súlyos eljárási szabálysértés, amelyet határidőtől függetlenül jogorvoslati vagy végrehajtási eljárásban állapítanak meg.

4.4. A Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Bíróság ajánlása (2005)

Nem volt ennyire óvatos hozzáállásában és következtetésében a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Bíróság 2005-ben. Ajánlásában a Pp. 99/A. §-t elemezve messzemenőbb, és az általam is vallott jogkövetkeztetést vonta le. Figyelemre méltóak a kollégium kézbesítési vélelem megdöntése és igazolási ké-

⁴⁶ A Csongrád Megyei Bíróság Polgári – Gazdasági – Közigazgatási Kollégiumának 8/2004. (X. 29.) véleménye a kézbesítési szabályokról, II/4. pont.

⁴⁷ Ezt én elsősorban folyamatban lévő ügyekre tudom értelmezni, így a fizetési meghagyás kézbesítése esetén nem.

⁴⁸ Uo.

⁴⁹ Uo. II/8. pont.

relem elhatárolása kapcsán tett megállapításai is, azonban azokkal most nem foglalkozom.

A bíróság nem vitatja, hogy a Pp. 99. § (2) bekezdése csak két típusú kézbesítési vélelem szabályoz, s a 99/A. § erre utal vissza. Jogosan merül hát föl a kérdés, hogy mit kell tenni, ha a tényleges kézbesítésre sor került, ám a fél kéri a kézbesítésből fakadó jogkövetkezmények hatálytalanítását, mert az szabálytalan volt, s mindezt nyilván utólag. Ilyenkor „nem a kézbesítési vélelem beállta látszólagos, hanem a tényleges kézbesítés szabályszerűsége. Kifejezett jogszabályi rendelkezés hiányában azonban a sérelem orvoslásaként a kézbesítési vélelem megdöntésére vonatkozó szabályok alkalmazására kerül sor”⁵⁰.

A Pp. 99. § (3) bekezdését pedig „helyesen úgy kell értelmezni és alkalmazni, hogy: ha a bíróság észleli, hogy a helyettes átvéző az ellenérdekű fél volt, a kézbesítést szabálytalanak kell tekinteni, azt meg kell ismételni, ha pedig csak utóbb – hivatkozás folytán – kerül megállapításra a kézbesítés szabálytalansága, akkor analógia útján alkalmazni kell a Pp. 99. § (3) bekezdése szerinti kézbesítési vélelem megdöntésére vonatkozó szabályokat”⁵¹.

4.5. A Győri Ítéltábla döntése (2006)

A Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Bírósághoz hasonló következtetésre jutott a Győri Ítéltábla is 2006-ban, egy konkrét ügyben. Fellebbezése során a hitelező Kft. arra hivatkozott, hogy az elsőfokú bíróság számára semmilyen iratot nem kézbesített szabályszerűen. Ennek következtében a bíróság, noha fellebbezés megnevezésű volt a beadvány, a tartalom szerinti elbírálás elvéből [Pp. 3. § (2) bek.] levezetve a kézbesítési vélelem megdöntése iránti kérelemnek tekintette.

A győri bírák megemlítik, hogy a Pp. a 2004-es módosítást megelőzően nem (avagy sem) tartalmazott rendelkezést arra

⁵⁰ A Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Bíróság Polgári-Gazdasági-Közigazgatási Kollégiumának 1/2005. ajánlása a hivatalos iratok kézbesítéséről és a kézbesítési vélelem megdöntéséről, 1.

⁵¹ Uo.

névrén, hogy a látszólag szabályosnak mutatkozó kézbesítést a fél utólag hogyan vitathatja, illetve miként kell eljárni annak alapján. Erre az igazolási kérelem [Pp. 106–110. §-ok] nem lehet alkalmas, hiszen ott nem kérdéses a kézbesítés szabályszerűsége, másik oldalról vizsgálva pedig a szabályszerűtlen kézbesítés joghatást sem képes kiváltani, így nincs szó mulasztásról. Ettől függetlenül 2004 előtt analógia útján ezt alkalmazták erre az esetre⁵².

Kifejtik a döntésben, hogy az új szabályozás ellentmondásos maradt, és a Pp. 99/A. §-ában foglaltak ugyan „helyes értelmük szerint a tényleges kézbesítés szabálytalanságára alapított kérelem elbírálására nem vonatkoznak”, de „– kifejezett külön szabályozás hiányában – a tényleges kézbesítés szabálytalanságára alapított kérelem elbírálása során – a korábbi gyakorlattól eltérően – analógia útján a Pp. 99/A. §-ában foglaltakat indokolt alkalmazni”⁵³.

Ezzel az érveléssel maradéktalanul egyet lehet érteni, hiszen semmi sem öleli fel ennyire pontosan a szabálytalan kézbesítés esetét, s noha nem túl valószínű, hogy e mögött a mindig homályos jogalkotói szándékot fel tudnánk fedezni, meggyőződésem szerint ennek ellenére alkalmazható, mi több, alkalmazandó az analógia.

4.6. A Csongrád Megyei Bíróság újabb véleménye (2007)

Három év elteltével a megyei bíróság már kevésbé volt olyan óvatos a kézbesítéshez kapcsolódó véleményével. Leszögezi, hogy joghatást csak a szabályszerűen kézbesített küldemény válthat ki, de a kézbesítési vélelem megdöntését továbbra is csak a „nem kereste”, illetve „az átvételt megtagadta” jelzéssel visszaérkező küldeményekre lehet alkalmazni. A véleményből kitűnik, hogy a fizetési meghagyásos eljárás során fordul elő a legtöbb ilyen eset⁵⁴.

⁵² A bírák a kézbesítési vélelmet már ekkor is megdönthető vélelemnek gondolták, amit igazolással lehetett megtenni [BDT 1999. 81.].

⁵³ Győri Ítéletgyűjtemény Fpkf. II. 25. 662/2006/2.

⁵⁴ Ami nem meglepő, tekintve hogy a bíróságok előtt is jelentős számú fizetési meghagyásos eljárás volt állandóan folyamatban, és mint nemperes eljárás, kiemelt figyelmet érdemelnek a kézbesítés kérdései.

Álláspontjuk szerint a nem szabályosan megvalósult kézbesítés a polgári eljárás szellemét, a pártatlanság elvét, a jogbiztonság, jogegyenlőség, fair eljárás és jogorvoslati jog alkotmányos elvét mind sérti. „Jogállamban megengedhetetlen, hogy bárkivel szemben úgy hozzon a bíróság végrehajtható határozatot, hogy a fél a határozathozatal megelőző eljárásról ne tudjon, vagy legalább az elvi lehetősége ne legyen meg annak, hogy az eljárásról tudomást szerezzen”⁵⁵.

A bíróság szerint a Pp. 99/A. § (3) bekezdés a) pontjának „nyelvtani értelmezése alapján” alakult ki az a megközelítés, miszerint a kézbesítési vélelem megdöntésére irányadó szabályok alkalmazandók akkor is, amikor a hivatalos iratok kézbesítésére vonatkozó szabályok megsértésével történt a kézbesítés. A kollégium álláspontja ugyanis az, hogy az „ilyen beadványok az eljárás szabálytalansága ellen előterjesztett kifogásnak tekinthetők, amelyek a Pp. 114. §-ában foglaltak szerint bírálандók el”⁵⁶.

A félnek a kézbesítés szabálytalanságára alapított beadványaival időbeli korlátozás nélkül, érdemben foglalkozni kell, éppen ezért alkalmatlan a Pp. 99/A. §-a ennek orvoslására. Ebben az esetben – amikor a beadvány alapos – a kézbesítést újból meg kell kísérelni és a szabálytalan kézbesítést követő eljárási cselekmények hatálytalanná válnak. Továbbá rögzítik, hogy a címzett azon állítása, amiben arra hivatkozik, hogy a küldeményt a helyettes átvevő nem adta át neki, igazolási kérelemként bírálандó el.⁵⁷

5. Kézbesítési vélelem megdöntése nem szabályszerű kézbesítésnél

Véleményem szerint jogilag szabályozatlannak minősül az a probléma, amikor a hivatalos iratot látszólag szabályosan kézbesítették, de ez ellen a címzett tiltakozna. Mit kell hát alkalmazni?

⁵⁵ A Csongrád Megyei Bíróság Polgári-Gazdasági-Közigazgatási Kollégiumának 3/2007. (XI. 9.) véleménye a kézbesítés és a kézbesítési vélelem időszerű kérdéseiről, I.

⁵⁶ Uo.

⁵⁷ Uo., III.

Az eljárás szabálytalansága elleni kifogás [Pp. 114. §⁵⁸] több okból sem megfelelő. Egyfelől a perbeli szabálytalanságokra vonatkozik, pedig a kezdőirat (fizetési meghagyás) szabálytalan kézbesítése esetén nem állnak be a perindítás hatályai, így nem beszélhetünk perről, eljárásról. Ugyanezen okból nem beszélhetünk félről sem, a fél megnevezés helyett a címzett volna helyes. Másfelől nem lehet figyelmen kívül hagyni az erre való hivatkozást („*ha a bíróság a kifogást figyelmen kívül hagyja...*”), hiszen lényeges eljárási szabálysértésnek minősül a szabálytalan kézbesítés [BH 1984. 418.].

Továbbá érdemesnek tartom még a kifogás kapcsán megjegyezni, hogy e szakasz már csak jelentőségénél fogva sem alkalmas arra, hogy a szabálytalan kézbesítés esetén alkalmazzák, ami a terjedelmén is látszik. „*A kifogás az eljárási szabálysértések orvoslásának eszköze. (...) Így például a fél kifogásolhatja a bíróság összetételét, hatáskörének, illetékességének megállapítását, a jegyzőkönyv hiányosságait, elfogultsági kifogást terjeszthet elő az eljáró bíróval, illetve a tanács tagjaival szemben stb.*”⁵⁹ Való igaz, hogy a fél bármikor⁶⁰ kifogásolhatja a szabálytalanságot, de csak a per folyamán, ami ugye meg sem indult [Pp. 128. §].

Nem újdonság, de az igazolási kérelem sem a legmegfelelőbb ebben az esetben [Pp. 106. §⁶¹]. Ugyan részletesen szabályozott az eljárás rendje, de itt is félről szól a törvény, illetőleg fogalmilag kizárt szabályszerűtlen kézbesítés esetén a mulasztás. Ráadásul a(z objektív) határidő szűkebb⁶², mint

⁵⁸ A fél az eljárás szabálytalanságát a per folyamán bármikor kifogásolhatja. Ha a kifogást szóval adja elő, azt jegyzőkönyvbe kell venni. Ha a bíróság a kifogást figyelmen kívül hagyja, ezt lehetőleg nyomban, de legkésőbb az eljárást befejező határozatában megindokolni köteles. [Pp. 114. §].

⁵⁹ SALLÓS: Egyéb... 458. o.

⁶⁰ Bármeddig is tart egy per, a „bármikor” történő kifogásolás helyett a hat hónap bőven elegendő lenne a kézbesítés szabályosságának vitatására is, a jogbiztonság és az igazságszolgáltatás megfelelő működése érdekében.

⁶¹ Ha a fél vagy képviselője valamely határnapon hibáján kívül nem jelent meg, vagy valamely határidőt hibáján kívül mulasztott el, a mulasztás következményei – az alábbi eseteket kivéve – igazolással orvosolhatók. [Pp. 106. § (1) bek.]

⁶² A mulasztástól számított három hónap eltelte után igazolási kérelmet előterjeszteni nem lehet. [Pp. 107. § (1) bek.]

a kézbesítési vélelem megdöntése esetén. Az is nehezen értelmezhető, hogy ha meg sem indult az eljárás, akkor miért írja elő a törvény, hogy az elmulasztott cselekményt pótolni kell⁶³.

Egyet tudok tehát érteni a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Bíróság és a Győri Ítéletábla fentebb ismertetett érvelésével. A kézbesítési vélelem megdöntésének alkalmazása a szabálytalan kézbesítés esetén csak egyetlen akadályba ütközik, mégpedig abba, hogy a jogszabály a Pp. 99. § (2) bekezdésben szabályozott kézbesítési vélelem esetén engedi azt meg [Pp. 99/A. § (1) bek.]. A kézbesítési vélelem eseteinek egzaktságát azonban maga a Pp. 99. §-ának (3) bekezdése törli át, amint az fentebb szerepel. Ennek folytán meggyőződésem szerint nem ütközik semmilyen akadályba az analógia.

6. Összegzés

A dolgozatomban elsősorban a kézbesítési vélelem aktuális kérdéseivel foglalkoztam, amelyhez kereteket nem általában a polgári eljárásjog, hanem a fizetési meghagyásos eljárás szolgáltatott, különösen a kezdőirat kézbesítése. Ez azért is volt előnyös, mivel a fizetési meghagyás, mint kezdőirat, sok sarkalatos kérdést érint, előhoz.

Meglátásom szerint a gyakorlat viszonylag egységes, azonban a szabályozás hiányosságai, illetve ellentmondásai gyakran nehezítik az eljárást, és nem hatnak kedvezően az egységes jogalkalmazásra. Talán csak jogalkotói szándéktól függ a jövőbeni javulás, de nincs kizárva, hogy egy jogegységi határozat is segíthetne ebben.

⁶³ Határidő elmulasztása esetén az igazolási kérelem előterjesztésével együtt pótolni kell az elmulasztott cselekményt is. [Pp. 107. § (3) bek.]

7. Irodalom

- (1) DR. ASBÓTH-HERMÁNYI Lőrinc 2010. szeptember 14-i levele a közjegyzői karhoz.
- (2) DR. ASBÓTH-HERMÁNYI Lőrinc 2011. május 30-i levele a közjegyzői karhoz.
- (3) DR. BALOGH Zsigmond (2010): *Figyelmes M. Henrik (fmh) esete – avagy egy fizetési meghagyást kibocsátó képzelt közjegyző dilemmái*. In: *Közjegyzők Közlönye*, 14 (3).
- (4) *Indokolás a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény módosításáról szóló 1995. évi LX. törvényhez*, Részletes indokolás. In: *Complex DVD Jogtár*.
- (5) Interjú a Magyar Országos Közjegyzői Kamara Elnökével – *Együttműködést szeretne a közjegyzői kamara a kereskedelmi bankokkal*. In: *Napi Gazdaság*, 22 (63).
- (6) KENDE Tamás – PUSKÁS Gábor (2011): *A közüzemek szabályozása az Európai Unióban*. In: KENDE Tamás – SZÚCS Tamás (szerk.): *Bevezetés az Európai Unió politikáiba*. Budapest: Complex Kiadó.
- (7) KISS Daisy (2006): *A polgári per titkai*. Budapest: HVG Orac Lap- és Könyvkiadó Kft.
- (8) MONTAIGNE (1983): *A tapasztalásról*. Budapest: Európa Könyvkiadó.
- (9) SALLÓS István (2010): *Egyéb általános beadványok*. In: NÉMETH János – KISS Daisy (szerk.): *A polgári perrendtartás magyarázata 1*. Budapest: Complex Kiadó.
- (10) SZÉCHÉNYI-NAGY Kristóf (2010): *A fizetési meghagyásos eljárás*. In: VARGA István (szerk.): *A polgári nemperes eljárások joga*. Budapest: ELTE Eötvös Kiadó.

8. Jogforrások

- (1) *a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény* (Pp.)
- (2) *a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény* (Vht.)
- (3) *a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény módosításáról szóló 1995. évi LX. törvény*
- (4) *a postáról szóló 2003. évi CI. törvény* (Pt.)
- (5) *a postai szolgáltatások ellátásáról és minőségi követelményeiről szóló 79/2004. (VIII. 27.) Korm. rendelet* (Pr.)
- (6) *a hivatalos iratok kézbesítésére vonatkozó szabályokat tartalmazó egyes törvények módosításáról, illetve a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény jogharmonizációs célú módosításáról szóló 2004. évi LXV. törvény*
- (7) *a jogügyletek biztonságának erősítése érdekében szükséges törvénymódosításokról szóló 2007. évi LXIV. törvény*
- (8) *a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi törvény és egyes kapcsolódó törvények módosításáról szóló 2008. évi XXX. törvény*
- (9) *a fizetési meghagyásos eljárásról szóló 2009. évi L. törvény* (Fmhtv.)

9. Bíróági döntések és vélemények

(1) BH 1981. 281.; BH 1984. 418.; BH 1995. 38.; BH 1995. 223.; BH 1996. 69.; BH 1996. 430.; BDT 1999. 81.; BH 2000. 414.; BDT 2001. 433.; BH 2003. 285.; BH 2005. 68.; BDT 2007. 1678.; BDT 2007. 1698.; BDT 2008. 1731.; BDT 2011. 2477.

(2) 46/2003. (X. 16.) AB határozat.

(3) Csongrád Megyei Bíróság Polgári-Gazdasági-Közigazgatási Kollégiumának 8/2004. (X. 29.) véleménye a kézbesítési szabályokról.

(4) Csongrád Megyei Bíróság Polgári-Gazdasági-Közigazgatási Kollégiumának 3/2007. (XI. 9.) véleménye a kézbesítés és a kézbesítési vélelem időszerű kérdéseiről.

(5) Fővárosi Ítéltábla Polgári Kollégiumának 2004. október 4-i tanácselnöki értekezletén kialakított vélemény.

(6) Győri Ítéltábla Fpkf. II. 25. 662/2006/2.

(7) Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Bíróság Polgári-Gazdasági-Közigazgatási Kollégiumának 1/2005. ajánlása a hivatalos iratok kézbesítéséről és a kézbesítési vélelem megdöntéséről.

SZÜCS LAJOS

A jóhiszeműség és a tisztesség követelménye – az elv érvényesülése a munkaügyi bíróságok gyakorlatában

„*Juris praecepta sunt haec: honeste vivere, alterum non laedere, suum cuique tribuere.*”

ULPIANUS

First I investigate the evolution of the principle of good faith from the ancient Rome to our days both in Hungary and in the foreign countries. After that I present the point of view of the legal science. Finally, in the fourth part I describe the practice of the Hungarian courts.

1. Bevezetés

Az alapelvek fontossága a társadalom számára kiemelkedő, mivel a viselkedést alapjaiban határozzák meg és minden társadalmi norma csak az alapelvek által lefedett keretben értelmezhető.

A jogrendszer speciális alapelveinek jelentősége ezen felül abban áll, hogy hézagpótló és értelmező funkciót töltenek be, így biztosítva a szabályozás teljességét és rugalmasságát.

Amiatt tartottam fontosnak az elemzését, hogy a jóhiszeműség és tisztesség követelménye már az ókor óta jelen van a jogi gondolkodásban és formálja azt.